EXEMPLUM LITERARUM

AD SERENISSIMUM DANIÆ ET NORVEGIÆ

REGEM

A GALLICO PER GERMANIAM LEGATO

SCRIPTARUM

CIRCA

TRACTATUS

PACIS

AMSTERODAMI

 clↄ Iↄ c XLII.

25

SERENISSIME AC POTENTISSIME REX.

CUm aſſiduam Majeſtatis Veſtræ pro publica ſalute contentionem & continuatos hactenus labores exceperit ſilentium, ex quo Viennenſes ad ipſam literæ ſuper Tractatu præliminarium pervenerunt, ſatis ex iſta intermiſſione liquere potuit Auſtriacos M.^{ti} V.^{ræ} non approbaſſe ſuas tricas, qui prolixo ſcripto in omnes ſe partes verſant ut Pactionis illius Veſtræque adeo Majeſtatis autoritatem detrectent. At vero Chriſtianiſ-

ſimus Rex, ne & ipſe ſilendo aut æquiſsimæ cauſæ defuiſſe, aut quòd adverſa pars publicæ tranquillitati intervenerit, non ægrè admodum tuliſſe videretur, per me animi dolorem ſui & conſtans pacis licet adhuc fugientis ſtudium Mti. V.ræ teſtatum voluit. Id ſanè non modo pientiſſimum Regem ſed omnes bonos Chriſtiani Orbis Principes malè habet, quòd tot votis expetitum tot conſilijs & tractationibus præparatum de pace colloquium (cùm Galliæ Sueciæq; placitum Regiæ Ratihabitiones docuerint) ſolâ Domus Auſtriacæ declinatione eludatur. Nos quidem, Sereniſſime Domine, miris modis antehac deluſi, Regnorum fœderatorum Legati, ſenſimus hoſtium artes, diximusq; palàm (ubi illi ad concordiam propendere viſi ſunt) aliud nimirum agi, aliud ſimulari. Licebit mihi appellare memoriam M.tis V.ræ atque ut puto pudentius quàm qui ejusdem judicium rejiciunt. Novit illa quantis flexibus negotium hoc impeditiſſimum fecerint, in id unum ſedulò intenti ut fœderatos diducerent. Procancellarium Imperij

perij Curtzium olim huc miſerunt qui nos concluſioni propiores cùm animadverteret, ſtatim diſceſſit, neq; cur id faceret ullam rationem reddidit. Curtzio Lutzovium, Lutzovio Auersbergium ſubſtituerunt. Sed mutatis perſonis eadem ſemper fabula: proviſum duntaxat volentes, ne per varias manus erranti negotio novamq; ſubinde formam induenti certus aliquis modus finis-ve imponi poſſit. Neq; in hac ſuorum ſubrogatione quievere: quinetiam (ut pergerent turbare) ipſis utiq; quos ſemel probaverant diſceptandæ cauſæ arbitris non ſteterunt, & novos nunc e Domo Brunſuicenſi nunc e Lauenburgica Mediatores, indecorâ Vræ. Mtis. præteritione, non ſemel adſciverunt. Sanè excuſari verecundia eorum poſſet quibus forſitan religio fuit Regium nomen tot obtendere ludibrijs, niſi & ipſo demum in hac poſtremâ tractatione parum honeſtè uſi eſſent, dum cujus autoritate, ſententia, ſapientia perfectum fuerat ut jam pateret omnibus ad concordiam via, id apud ipſam M.tem V.ram & improbant, & improbandi cauſas non

 adſe-

adferunt. Quàm decenter utrumq;, ipſi viderint: Ego rem ut ſe habet recenſebo ordine. Annus eſt ex quo Veſtram apud Majeſtatem cùm per literas tum per legatos non modò animum pacis cupidiſſimum præ ſe tulerunt, verum etiam quotidie ab ea flagitabant ut initium Conventus quantum fieri poſſet ociſſime ipſa conſtitueret; paſſim per Germaniam concitantes ſiniſtram de Regnis opinionem, & multa de ceſſatione Gallorum Suecorumq; conqueſti. Quis adeo impatientibus votis non crederet? Igitur M.tas V.ra utriusq; partis Miniſtros urgere, ſuâ nos adhortatione & autoritate impellere, in eum deniq; locum rem deducere ut ſpes futuri Congreſſus magna tum demum affulſerit. Sed eam in dies labefactabant Auſtriaci; ſalvos conductus quos exhiberent, ex multis ſaltem aliquos habebant, nec ſine vitio: Regnorum verò nullus neq; in formula quicquam deſiderabatur, nam & petitum ab adverſa parte titulum Chriſtianiſſimus Rex ſtudio pacis addi ſalvis conductibus juſſerat, quos M.tis Veſtræ Miniſtris

ſtris legendos exſcribendosq; permiſi. Unde manifeſtò conſtitit non retrogredi Gallos neq; diverticula quærere, quin potius quacumq; poſſunt compendioſiori viâ properare ad pacem. Deerat quoq; a Rege Hiſpaniæ Legatus aut ſaltem procuratorium Mandatum: Imò pro illorum moroſitate ſatis mihi facturos profitebar, ſi vel autore Cardinali Infante Lutzovius negotium cum Hiſpanis commune ſuſciperet. Sed nihil horum; perdidimus operam ego Hamburgi, Madriti verò & Bruxellis oratores Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ, quibus ſpes expediendi illius mandati injecta eſt centies. Idem affirmarunt Michaelis Salamancæ literæ ad ejusdem Reipublicæ in Aula Chriſtianiſſima legatum non ita pridem datæ. Quid autem mirum ſi tam lubricos tamq; elabendi certos conſtringere non potuimus? nonne ipſa M.tas V.ra exeunte Novembri Viennam ſcripſit ſe ſperare futurum ne plenipotentia Hiſpanica contumaciùs protraheretur? At nec dum adeſt, Sereniſſime Rex, & cum his moribus videri ambiunt pacis amantis-

mantiſſimi, quæ quomodo cohæreant nemo non ſentit. Defectum tantum cæterosq; non paucos Lutzovius expleri poſſe ratus, propoſuit ſponſionem M.tis V.ræ; mihiq; (fatendum eſt enim) propter rei inſolentiam nonnihil nutanti fecit convitia, ubiq; dictitans rationem iniri mecum nullam poſſe quando tam commodâ non uterer. Scilicet ille, ſi Deo placet, impiger, & illius Principales de concludendo negotio valde ſolliciti, qui ſub exitum diuturnæ tractationis toties, quid requireretur, admoniti egebant adhuc fidejuſſore; Ego lentus, & Galli publicæ tranquillitatis oſores, quibus omnia erant in numerato. Nihilominus, ne poſſent adverſarij vel minimam ſuis tergiverſationibus ſpeciem juris inducere, accepi conditionem, paratus de præliminaribus paciſci modò M.tas V.ra (quod pollicebantur) præſtaret eventum. Inexpectatus, ut apparuit, conſenſus & liberale reſponſum nulli omnino uſui fuit: qui rem confectam, paulò ante, & jam jam ſecuturos Congreſſus magno promiſerant hiatu, elingues facti ſunt, & defer-

& deferbuit ille ad pacem tantopère ſimulatus ardor. Sed nolim propterea grandem ijs dicam ſcribere, niſi quatenus obliquando rurſum, & perplexa ut ſolent faciendo omnia, ſponſorem Regem paulo confidentius liti obtulerant: ſiquidem id in ſe recipere M.[tas] V.[ra] quo pollet magnarum rerum uſu, inconſultum duxit, non ſibi ſatis conſtare profeſſa de mente conſilijsque contrariæ partis. Tum illi (ut ſuis ſe artibus involverent) invidiam in omnes promiſcuè derivare, nemini parcere, & quo ſanctam pacis impatientiam melius venditarent, in ipſis quoq; Mediatoribus diligentiam requirere. Magnum quid loquor, at verum tamen: certe hic, Rex Sereniſſime, crebrius nihil jactabatur ab eorum ſequacibus, quam proceſſurum expedite negotium ſi ab alio interprete vel etiam nullo adminiſtraretur. Nempe extremum hoc deerat oſtentationis genus, ut tale quidpiam dicere auderent. Nos interim Sociorum Regnorum Miniſtri, ipſis jam haud diffitentibus adverſarijs, extra omnem culpæ affinitatem poſiti, ſi

non ſpe optatæ pacis, at promoti per nos quacumque licuit optimi operis, & noſtrâ & omnium conſcientiâ fruebamur. Ibi diu res hæſit, donec Lutzovius acceptis tandem ab Aula Vienneſi mandatis ut ipſe prædicabat ampliſſimis, novæ tractationi locum invenit. In eam nos ſtatim ductu M.tis V.ræ ſumus ingreſſi, & pro innatâ ſperantibus credulitate, dum varia hinc inde agitantur, menſem nobis unum fruſtra exiiſſe vix ſenſimus. Cùm verò propiùs conferre pedem cœpiſſemus jamq; in eo eſſemus ut definiretur aliquid certi, Lutzovius omnes ſibi vias cunctandi occluſas cernens, inſalutatis nobis de repente hinc ſeſe proripuit, dignus Curtio hac in parte ſucceſſor, deſideratusque eſt totas ſex hebdomadas. Interea de pacificatione vox nulla quàm quæ Goſlariæ ut quondam Pragæ ſeorſim cudebatur, circumveniendis fœderatis belloq; redintegrando accommoda. Nec defuere qui ſeceſſionem cum tractatione connecterent, eandemq; eſſe rationem utriusq; affirmarent, ne ſi generalis pax imminere videretur, in ea

videli-

videlicet mallent Celſiſſimi Duces Brunſuico-Lunæburgenſes,ut pote dignius tutiusq; res ſuas agi. Ut ut ſit, aberat quo cum tractaremus. Vix reverſus cœpit in nos ſuo more invehi non ſecus ac ſi ipſe hîc permanſiſſet,nos evaſiſſemus. Sed ubi tertiò reſtituta eſt res, tertiò ille vel caruit vel carere ſe finxit petitis dudum literis Salvi conductus, famoſâq; illâ Plenipotentiâ Hiſpaniæ. Moram idcirco deprecatus Viennam ſe ſcripturum recepit. Quid faceremus? expectavimus, crebro jam uſu duratis ad hujusmodi patientiam animis. Longo exinde intervallo protulit ſui Domini mandata, quæ in autographo M.[tas] V.[ra] penes ſe aſſervari providè juſſit, & hæc illum ſiſtendi ſe nobis pro Hiſpano quoq; capacem faciebant. Exhibuit & ſalvos conductus fere omnes (nam juvat aliqua ſemper ex parte retinere arbitrium rei.) Tum autem V.[ræ] M.[ti] viſum eſt Regiam expromiſſionem accommodare negotio, & de ratihabitione Tractatus qui circa præparatoria pacis univerſalis cum Legato Lutzovio iniretur, cavere. Poteram equidem jure optimo ſuſpen-

 ſam

ſam habere tantiſper concluſionem, dum aut Regis Catholici aut certè Fratris conſenſus tandiu promiſſus ederetur: poteram graves ſuſpicionis cauſas opponere, quod nimirum anni unius ſpacio tam expeditum fuerat Auſtriacis (modo pax cordi eſſet) ipſa inſtrumenta Salvorum conductuum & Plenipotentiæ Hiſpanicæ, quàm eorum pollicitationem huc tranſmittere. Idq; eo feciſſem juſtius, quòd ſciebam tunc temporis eodem artificio fruſtra haberi Sereniſſimi Magnæ Britanniæ Regis Legatum, qui, poſt annum & quod excurrit varijs modis locisq; circumductus, ne multi laboris fructum pro oppreſſis M.tis V.tæ Nepotibus ullum ferret, neve ad ſuos rediret alijs forte conſilijs rem acturos, ſuſceperant Viennæ partes Hiſpanicas; ac ſi præſenti ibi jampridem Hiſpanico Oratori poteſtas tractandi nulla nec eſſet, nec eſſe aliquando poſſet: ac ſi ille, non quà Legatus tantum ſed quà Hiſpanus Regis ſui voluntatem minus exploratam haberet quam Germani, quibusq; ab eodem Rege nec negotium in hac cauſa datum eſt, nec judi-

cium.

cium. Quid? quod dicere veritus non erat ſe habere quidem hujus generis plenipotentiam ſuis permixtam chartis, ſed quò pertineret non ſatis meminiſſe. Adeo ſibi placent Auſtriaci, dum ejusmodi ambages conſuunt quibus totum Orbem ludificant. Hæc me exempla, Sereniſſime Domine, totq; anteriores cauſæ, dubiam eſſe Imperialium fidem præſertim vero in rebus Hiſpanicis, & minime ſequendam monebant. Acceſſione tamen V.ræ M.tis firmatus oſtendere volui quàm liberaliter quàmq; libenter in tam illuſtri Expromiſſore conquieſceremus. Quod itaq; felix fauſtumq; foret, veſtris auſpicijs rem abſolvimus: habendis Concilijs ſelecta ſunt loca, & inchoandis dicta eſt dies, cautum deniq; qui Salvi conductus quâ-ve formâ hinc inde prius commutandi eſſent. Quodnam, quæſo, in iſtis omnibus abominabile illud eſt, quod tantopere averſantur Auſtriaci? aut quid ſuccenſere Conventioni tam innocenti queunt? Ecce illam tamen irritam faciunt, quodq; omnes Regio M.tis V.ræ conſilio, M.tas V.ra Divino geſtum

ſtum ferebat, id datis ad eandem confidentiſſimè literis ſubvertere & tantum non exprobrare haud dubitant. At Legato Gallico defuit Plenipotentia, nam ita ſcribunt: & ipſemet faſſus eſt ſe absq; mandato conveniſſe. Næ illos potius defecit conſilium qui ad has nugas confugiunt, cùm ego & eorum & M.tis V.ræ Miniſtris ſæpius ediderim factam mihi a Chriſtianiſſimo Rege poteſtatem de Præliminaribus deq; ipſa pace tranſigendi. Quemadmodum Regia ipſius Ratificatio, quæ poſtea ſecuta eſt, id abundè demonſtrat & locum dubitationi nullum relinquit. At faſſus ſum me absq; mandato conveniſſe; imò verò planè diffiteor. Innuere volunt datas a me V.ram ad M.tem literas, quibus peracta omnia cùm ſignificarem, inſerui forte, me præter uſum rerum gerendarum ac præter ipſa mandata dixiſſe diem Congreſſui ante acceptos Salvos conductus. Nec igitur pepigi absq; mandato, & circa unam duntaxat Tractatus particulam ſcripſi, extra Tractatum, Regi Medatori, eoq; tempore quo omnis jam meritò

ceſſabat

ceſſabat tractatio, me illius reverentiâ fines mandati nonnihil tranſiliſſe, ne tam ſancto operi ullum per me accideret impedimentum. Quòd ſi ex tali epiſtola non ex ſolenni Tractatu pactisq; conventis jus petendum eſt, cur tacent quod ibidem ſubjunxi atq; etiam conceptis verbis ſpopondi, Regem Chriſtianiſſimum impleturum abundè (ut & fecit) quicquid ſuarum eſſe partium ex præfata Conventione intelligeret. Rem miram, iſti pacifici vitio mihi vertunt quòd promoverim pacem, & poteſtatis defectum non cauſatus uberem illis materiam eripuerim cùm deteſtandi noſtras moras jactandiq; multa magnificè de ſtudio ſuo, tum citra invidiam, quòd præcipuè optaſſent, a pacis conſilijs diſcedendi. Sed ne verboſæ eorum epiſtolæ porrò reſponſurus eandem ipſe prolixitatem cum V.[ræ] M.[tis] tædio uſurpare cogar, attexui ad ſingula illius capita quod adſtruendæ & tutandæ veritati neceſſarium fuit, atq; ità recognitam hiſce annecto. Si V.[ræ] M.[ti] quid vacui temporis comites Regum curæ conceſſerint, non pigebit eam ut

arbitror

arbitror in rei hujus cauſas & momenta penitiùs inquirere, &, ſi non noſtris, at publicæ quietis hoſtibus indignari. Nec ipſos haud dubiè Electores Principesq; Imperij tantus Auſtriacorum amor, aut tantum tenet avitæ libertatis faſtidium (quam deinceps Germania ſuorum exulum numero cenſere poteſt) ut non etiam aperire oculos, non diſpicere velint, per utrum ſtet quominus diſcedatur ab armis. Repetant ſaltem memoria quàm diffidenter ſecum ſit actum, quàmque perplexe communicatum fuerit hoc negotium pacis. Nuper enim Ratisbonæ dum anxij poſtulant edoceri quo res eſſet loco, quidve Hamburgi cum Legatis Gallico Suecicoq; tractaſſet Procancellarius Curtzius, plena illis & liquida facti enarratio ſæpe promiſſa eſt, nunquam tamen ſecuta. Ita ut ne Imperij quidem Ordinibus ad eum præcipue finem convocatis, & de ineunda pace deliberantibus, ſtatus cauſæ unquam vere innotuerit. Quæ loquor, plana ſunt. Interfuerunt ijsdem Comitijs & a M.[te] V.[ra] delegati, neq; quisquam ibi fuit qui non moleſte

moleſte ferret ijs literis quas ad ſocios Reges ſcripſerunt non niſi generalia quædam & indefinita contineri, quæ maturando Tractatui minus idonea videbantur. Tali apud amicos quoq; diſſimulatione Auſtriacis uti viſum eſt, ne ſi totum negotium permitterent judicio eorum, quos ad concordiam proclives eſſe conſtabat, ipſi fortaſſis impellerentur quò pervenire nolebant. Nempe fuit honeſtius, largitionibus multis, & iniquiſſimis legibus, pagorumque ad ipſius Auſtriæ fines ducentorum deditione ac ſervitute pacem Ottomanicam redimere, quàm Germanicæ operam dare. Niſi fortaſſe leve eſt, denegaſſe amico & venerando nomini M.^tis V.^ræ id, quod ab ipſis eodem omnino tempore Oſman Aga, Mehemet Effendi, Trinar Tefftedar, & Muſtapha Alai ultro delatum acceperunt. Nam qui annus & menſis nobilitari debuit exordio fœderis totâ Chriſtianitate ſanciendi, is noviſſime inito inter Auſtriacos Turcasq; fœderi inſcriptus eſt. Ad cuncta hæc quaſi per ſe non ſatis gravia & omnibus bonis exoſa ut aliquis veluti cumulus accederet, pla-

 cuit

cuit adverſarijs denuo experiri qua fraude commodiſſima poſſent Suecos a fœderis ſocietate divellere, ibi demum ſui copiam facturi ubi ſemotis arbitris clam & precario pacem ita cauponentur ut pax non ſit. Comes Auersbergius cum apud Dn. Salvium per emiſſarios aliquot ejus rei periculum fruſtra feciſſet, multis ſubinde precibus ab ipſo M.tis V.ræ non hos in uſus Deputato, Dn. Langermanno, ægre impetravit, ut per eum quoque certior fieret idem Sereniſſimæ Reginæ Sueciæ Legatus ſe brevi inſtructum fore mandatis & Plenipotentiâ unde Regnum illud, modo res tantum ſuas agat, plus quam abunde ſibi ſatisfactum ſentiret. Nil moratur tam ſtrenuos corruptores: & tunc, & ſæpe antea repulſam paſſi Lutzovium audenter ſummittunt, qui ſpecie honeſtatis tanquam valedicturus Suecico Legato & acceptum illi laturus commeatum quem pro itineris ſui ſecuritate a Campiductore Torſtenſonio petierat, prima quidem hæc officij verba præ-

fatus

ſatus cœpit de Tractatu præliminarium & Declaratorijs ſui Domini literis dicere, quas Ratificationis loco haberi volebat. Sed graviſſimas rationes opponentem Suecicum Legatum & multa adhuc parantem interpellavit alter (quippe qui de his ſermonem non inſtituerat niſi tranſitum ſibi facturus ad alia) ſumpſitq; inde occaſionem reſpondendi: etiamſi ratihabitus fuiſſet Tractatus, non tamen inveniri exitum potuiſſe tam arduo & multiformi negotio pacis univerſalis. Conſultius futurum, multoq; magis e re Suecorum, ſi ſoli tranſigant. Et hoc quidem argumentum ab utili hunc locum copioſe tractavit, oſtenditq; illis omnia Regna mundi & gloriam eorum, ſi fidei ſervantes hoc eſt ſi Sueci eſſe deſierint. Ni faciant, fore ut bellis implicentur æternis, quia nec Gallia magno tractandi deſiderio flagret(iam horruit dicere nullo)nec cui pacis generalitati conſentire videtur, illius aſſequendæ ratio reperiri ulla unquam poſſit. Plura in eandem ſententiam importunus orator congerebat fatiſcente jamdudum auditore,qui tentatos

toties ad faſtidium dolos tandem quoq; riſu proſecutus eſt; velut merces obſoletas ſolemus quæ ſæpius venales, ubi vitium tranſparuit, quodcumq; etiam pretium ſtatuatur nemini tamen obtrudi poſſunt. Ex his Auſtriacorum quantumlibet irritis conatibus patet evidentiſſime, contra quod profeſſi ſunt, nihil eos minus in animo habere quam Monaſterienſem & Oſnabrugenſem Congreſſum, & ſuarum utiq; artium fiducia Tractatus ſingulares, bello acrius perſequendo aptiſſimos uno verbo Pragenſes etiamnum moliri, conjunctos præfracte repudiare, quantacumq; cum ſuæ exiſtimationis jactura & mundi laborantis calamitate. Nemini contrà non perſpectum eſt quæ ad accelerandos Conventus conferre potuerint, eorum nihil a Chriſtianiſſimo Rege prætermiſſum, ipſum ſtudio pacis ea tribuiſſe quibus aliàs nullo reſpectu ceſſurus fuit, deniq; Pactionem præliminarium non cunctanter idq; rebus ſuis ad votum fluentibus confirmaſſe. Et profecto nihil ſe per hoc bellum

malle

malle quam ut publica repræſentetur tranquillitas, vel hoc ipſo luculenter docuit, quod ab inſtauratis cum Regno Sueciæ productisq; ad belli exitum fœderibus, ſtatim aſſenſu firmavit ſuo, quæcumq; communi utrinque delegatorum ſententia Regioq; inprimis V.[ræ] M.[tis] interventu, in negotio pacis acta hîc & conſtituta fuerunt. Cæterùm paris animi indicium in gente Auſtriaca cùm ne ullum quidem hactenus prodierit, quin & noviſſimum hunc Tractatum violarit ſine religione, rem ad otium deduci impatiens, quaſi in eo ingens aliquod commodum ſuum verſetur ſi fracti ac debilitati Imperij Proceres magis magisq; fiant opportuni injuriæ, ego quid hic ultra incaſſùm morer non video. Itaque, Sereniſſime Rex, poſtquam ſociorum Regum ac Principum uſibus mandante Rege Chriſtianiſſimo hinc proſpexi, curaviq; pro mea mediocritate ne quid detrimenti cauſa communis accipiat dum adverſa pars libidine bellandi victa armis inſiſtet; illinc pacis tracta-

 tionem

tionem quàm maximè aptam explicatamq;
confeci, diſcedo tandem e Germania. Facio
id equidem cum ſummo doloris ſenſu quòd
pro quiete nobiliſſimæ, quàm late patet, Pro-
vinciæ, Chriſtianitatisq; totius ſollicitum Re-
gem meum in tam pio laudabiliq; inſtituto
deſeruerint Auſtriaci. Nec profecto minus
cupidè expeto, ut eximijs ipſius pro publica
tranquillitate ſtudijs demum conſentientes,
cauſam ei præbeant brevi me ad Tractatus
Pacis (cui meam negotio operam dicavit)
in haſce oras iterum ablegandi. Supplico
Majeſtati Veſtræ, per eam quoq; abire mihi
ut liceat, & repetitis obſequijs Regium reti-
nere favorem, etiam cùm ab ipſius Regnis
longius abero atq; adeo ab illis quæ hîc in-
frequentes non fuerunt rerum cum ea geren-
darum occaſionibus. Quòd ſi meam toto
hoc quinquennio vel ſuperioribus tempo-
ribus operam atque obſervantiam M.ti V.ræ
ulla unquam in re probavi, idem utique
promereri haud ſegniùs enitar ubicumque

ſuorum

ſuorum honore mandatorum porrò dignabitur

SERENISSIMÆ MAJESTATIS VESTRÆ

Humillimum & obſequentiſſimum ſervitorem

CLAUDIUM DE MESMES.

Hamburgi die 30. Maij 1642.